

Technologisering staat nu op de beleidsagenda

Was het project Kennis op de Akker (KodA) een succes? Tijdens de slotmanifestatie in juni waren verschillende geluiden te horen. Echte innovaties waren (nog) niet te melden, maar de ontstane samenwerking tussen de belangrijkste partners in het akkerbouwbedrijfsleven is een doorbraak. Ook zijn nieuwe programma's voor precisielandbouw en Geo-ICT gestart: volgens KodA-recept.

Toenmalig landbouwminister Cees Veerman schrok eerst wel van wat Jan Paul van Hoven van Koninklijke Maatschap de Wilhelminapolder zes jaar geleden tegen hem zei. Van Hoven dacht met enige weemoed terug aan de tijd dat de landbouwvoorlichting de nieuwste kennis uit het onderzoek overbracht. Tot Veermans opluchting wilde Van Hoven niet terug naar die situatie. De directeur van het grootste akkerbouwbedrijf in Nederland – 1700 hectare – wil juist alle mogelijke moderne technologieën inzetten om kennis op de akker te krijgen. Het probleem is echter dat die technologieën niet goed op elkaar zijn afgestemd.

De trekkers van de Wilhelminapolder zijn uitgerust met GPS-voorzieningen voor bijvoorbeeld recht rijden en plaatsspecifiek zaaien en bemesten. Ook maakt het bedrijf gebruik van bodemscans en satellietbeelden, die een indicatie geven van de biomassa van het gewas. De verschillende kaarten en data zijn echter niet met elkaar te integreren. Een groot gemis, vindt Van Hoven. Door integratie en standaardisatie van systemen kunnen akkerbouwers veel meer informatie krijgen en hun beslissingen beter onderbouwen. 'Dit levert besparingen op voor onder meer brandstof, meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen. De akkerbouw kan dan economisch rendabel én duurzamer worden.' Zo verwoord, zag Veerman een project beslist zitten, maar dan moest ook het bedrijfsleven meedoen én meebetalen: co-innovatie dus. Het bedrijfsleven moest bereid zijn 4 miljoen euro te investeren in eigen onderzoek, ontwikkeling en kennisoverdracht, om daarmee een even groot bedrag aan 'miles' te sparen. Bij LNV zijn die miles inwisselbaar voor aanvullend maatwerk- en bedrijfsverstijgend onderzoek.

>> Kennis bruikbaar maken

Het bedrijfsleven zag aanvankelijk niet zoveel in de projectopzet. Met technologisering schiet vooral een kleine groep voorlopers wat op, terwijl bij de gemiddelde akkerbouwer nog zoveel verbeteringen in het rendement, productkwaliteit en algemene bedrijfsvoering gerealiseerd moet worden. Onder meer door bestaande kennis bruikbaar te maken en te zorgen dat kennisvragen

op de juiste plaats terecht komen. Door de programmaopzet te verbreden naar kennisontwikkeling en -overdracht naar alle akkerbouwers, kreeg KodA draagvlak en kwam de financiering rond. De ketenpartijen van de vier grootste teelten – tafel- en zetmeelaardappelen, suikerbieten en tarwe – deden mee en ook belangenorganisaties en enkele akkerbouwers die met precisielandbouw experimenteren.

De verbreding van het programma maakte dat KodA niet zo'n duidelijk gezicht had. Er waren 76 projecten voor zes verschillende "vernieuwingsopgaven". Projecten gingen bijvoorbeeld over digitale teeltregistratie, online benchmarking (vergelijking van eigen bedrijfsresultaten met die van een groep collega's) en precisielandbouw. Om grotere groepen telers te bereiken waren er rassen- en bouwplandemo's en werden er tientallen groepen Best Practices suikerbieten opgericht.

>> Dialoog met keten

De "KodA-akkerbouwers" deden in KodA praktische ervaringen op met bodemkaarten, bodemscans en nieuwe technieken, en gaan er mee verder. In een gezamenlijk standpunt zeggen ze: 'We hebben nu een goed beeld van hoe de innovatiemarsroute eruit moet zien, met name op het terrein van integratie en standaardisatie van systemen. Daarnaast moet er een intensievere dialoog komen tussen akkerbouwers en ketenpartijen over wat nodig is. Die dialoog is broodnodig om de keten en marktwerking te versterken.' Naast deze akkerbouwers gaan ook anderen wellicht beginnen met precisielandbouw. In een Zeeuws KodA-project hebben zo'n veertig akkerbouwers de intentie daarvoor uitgesproken. Toch heeft Veerman tijdens de slotbijeenkomst een kritische noot over het naar de praktijk brengen van precisietechnieken. 'De ontwikkelde kennis moet breed worden uitgerold, anders blijven de resultaten bij de groep van zeer geïnteresseerde akkerbouwers. Daar ligt nog een taak voor het bedrijfsleven en het ministerie. Zorg er vooral voor dat de jongere akkerbouwers geïnteresseerd zijn; zij moeten de technologieën oppakken.'

>> Elkaar leren kennen

De grote verrassing van KodA, blijkt nu, is niet zozeer technologisch maar eerder organisatorisch van aard. De ketenpartijen van de verschillende productgroepen kwamen elkaar voorheen nauwelijks tegen, terwijl ze deels dezelfde vragen hebben rondom opbrengstverhoging, kwaliteitsverbetering en verduurzaming van de akkerbouw. Door de kennismaking in KodA zijn initiatieven ontstaan die voor telers toepasbaar zijn in meerdere gewassen tegelijk. Zoals registratie- en monitoringsystemen, waarbij akkerbouwers volgens één systeem eigen teelt- en kwaliteitsgegevens invoeren en vergelijken met die van een referentiegroep. Telers krijgen inzicht in wat anderen anders doen en hoe ze hun eigen prestaties kunnen opschrijven.

Niels Maris van coöperatie Agrifirm: 'Zonder KodA hadden we voor de akkerbouwers een eigen online teeltregistratie- en bedrijfsvergelijkingssysteem ontwikkeld. Door samenwerking met Nedato, Suiker Unie en CZAV werken we nu zoveel mogelijk aan uniforme systemen. We delen kennis en vinden niet elk het wiel uit. Het ontstane contact met de andere bedrijven is blijvend. Laatst zijn we weer bij elkaar gekomen om gezamenlijke knelpunten en ontwikkelingsrichtingen te inventariseren.'

Jurgen Maassen van IRS, onderzoeks- en kenniscentrum voor de suikerbietenenteelt, is lovend over het effect van de studiegroepen Best Practices suikerbieten, ook al is het idee niet echt innovatief. 'De groepen werken vanuit het principe "boeren leren van boeren". Een aantal had niet verwacht nog eigen kennis te kunnen doorgeven

en nog zoveel van collega's te kunnen leren. Velen kijken nu met een andere blik naar de teelt.'

>> Nieuwe programma's

Waar het Van Hoven in KodA aanvankelijk om te doen was – integratie en standaardisatie van systemen om data aan elkaar te kunnen koppelen – is minder uit de verf gekomen. Daarvoor is medewerking nodig van het bedrijfsleven en de overheid. Toch is de KodA-initiatiefnemer absoluut tevreden. 'De grote kennisbehoefte van boeren en de rol van technologisering daarbij is definitief op de kaart gezet.'

Annemie Burger, directeur-generaal van LNV, beaamde dit tijdens de slotbijeenkomst: 'Moderne technologie is de basis voor een toekomstgerichte landbouw met internationale concurrentiekracht. Door precisietechnieken ook geschikt te maken voor het meten van energieverbruik en uitstoot van broeikasgassen, kunnen telers daar ook in gaan sturen.'

LNV geeft hier inmiddels inhoud aan in twee nieuwe initiatieven: het project Precisielandbouw binnen het Platform Keten Efficiëntie (PKE) om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen, en het Groene Geo Platform dat zorgt voor een betere afstemming van Geo-ICT-systemen tussen bedrijfsleven en overheid. Opmerkelijk detail is dat de programma's de co-innovatiesystematiek van KodA hebben omarmd: het bedrijfsleven investeert in onderzoek met inzet van eigen arbeid en financiële middelen en sparen daarmee miles die ze kunnen verzilveren bij het ministerie voor meer onderzoek. RD

Meer informatie: Sjaak Wolfert, t 0317 485939, e sjaak.wolfert@wur.nl

i www.syscope.wur.nl > transitie > grensverleggend vernieuwen > nieuwe coalities en samenwerkingsvormen in gebieden en ketens